

Minden költségből kifogyva, kért, hogy ajánljam Nagyméltóságodnak, ki, mint egykor erdélyi püspök, részvétellel lesz sorsa iránt.

Ha valamivel segílné Nagyméltóságod, csak annyival, a mennyivel egy hónapig fenttarthatja magát Pesten, egy becsületes és jó igyekezetű ifjuval tenne jót.

Mély tisztelettel

Pest Oct. 10. 870

alázatos szolgája
Gyulai Pál

A levél élén Haynald jelzése:

Gyulai Pál.

Oct. 1870.

Közli: TIMÁR KÁLMÁN.

HISTÓRIÁS ÉNEK A PÁLFFY-CSALÁD HŐSEIRŐL (1734).

A sárospataki könyvtár rendezetlen kéziratai között találtam e *Pármai veszedelem* című költeményt 1734-ből. A Pálffy-család három hősről szól: III. Ferencről (Nagy Iván IV. tábláján), III. Károlyról s Miklósról (mindketten Nagy Iván III. tábláján). A lengyel királyválasztással kapcsolatban III. Károly király háborúba keveredik az Olaszországba törő franciákkal (Pálffy Lipót ekkor egymaga egész ezredet szerel fel). De a háború szerencsétlenül kezdődött: 1734 jún. 29-én elvesztette a páрмаi csatát. Erről szól a következő elbeszélő vers:

1734

Pármai veszedelem

Midőn Ezér hét száz száma szerint lenne
és még azon felől harmincz négyet tenne
az Esztendő s idő ilyen képen menne
lássad az szerencse mit okoz benne ?
Éppen midőn a Nap Rákban lépet volna,
Hó szám szerint pengig Szent Jakabnak szolna
Szent Peter Pál napján arról ki gondolna
Hogy Mars Mihelyiben illyeket koholna
Volt sok Ellensége Hatodik Károlynak
Ellene volt Hada Erős Spanyolnak
Francia Sabaudus készült a Tyrolnak
Bavarust is talán mondhatni majd ollynak.
Olasz országában egygyik Hada vála
Masik Philipszburgnál, hogy romlot a Fala
A mellé szalot volt, azt segíti vála
Mert Francia szájja nagyon arra nyulla
Az olasz orszagi Hadakat Mersire
hiszta ugy mint koros gondolt Jo Vitézre
Állítvan hogy megyen ez mindenütt készre
azonban az dolgát fordita bal részre.
Mert midőn Pármánál, aki jó Erősség
sanczban fekött volna nagy számu Elenség
Az honnet ki verni volt lehetetlenség
Mégis ostromlásnak vitte vak merősség

- Fölséges Urunknak jelős vitéz Népét
 Uri Embereknek válogatott szépét
 Oda viszi, vesztí, koporsókat épét.
 Sok özvegynek gyászban öltözteti Képét
 Maga is ell essik ugyan a többivel
 Szánt szándokkal szerzett őmaga Vesztivel
 Másoknak okozot kéntelen Estivel
 Patak képen folyó sokaknak Vérivel
 Szánya meg az Isten leginkább azokat
 E(ö)smeretes Heros¹ nagy Meltóságokatt
 Kik nagy Vitéz módon Viselték magokat
 S mind halálig híven szolgálták Urokat
 Pálfi Ferencz Károly Elenség — ólommal
 meg lövetik midőn mégyen az ostrommal
 De életben marad kivalt oltalommal
 Ha gyógyul is, késün, nehéz fájdalommal
 Palfi Miklos téged talált nagyob Veszély
 Nem nézi a glyóbis ki micsoda személy
 Egyedül akarja, hogy te tovább ne él(j)
 Kiért sok nagy Háznak szomorúsága mel'.
 Sirat édes Társod, siratnak Magzatid
 bánkodnak sok részrül utánad Rokonyid
 Igazán szerető Te egytestvér Vérid
 Veled Vitezkedő Vigyázó Barátid.
 Zokog nem keveset sziviben az Apád
 Es annak Nevire keresztelt Fiacskad
 Társod, L(e)ányod, Húgod, Nényéd és a Bátyád
 Nagy szenyas Hazokkal vegyes Familiad
 Pál Napja ez okért ellefelejthetetlen
 Mikor három Pálfi lövetik szertelen
 Keteje sebessül harmadik hirtelen
 le fordul azonnal meg halni kintelen
 M(i)ért te merges Fegyver így ell mergesedtel
 az elübi virrel meg nem elegedtél
 János fiaiban már ketött meg ettel
 illy kedves Parokat Társoktul ell szedtél
 Keröl[d] mar azokat kik most sebbe vannak
 vagy még csak azután akik fegyvert vonnak
 hasonló Pályában az kik futni fognak
 És a Pálfi vérnek felelni kívánnak.
 Teremtő Istenem Te pedig éltessed
 Örögh János Urat oly sokka vezessed
 Attyai voltoddal mind addig szeressed
 János Unukáját véle neveitessed.
 Nevedvén adgyad, maga Nagy Attyának
 követője legyen annak nyomdokának
 Oly híve lehessen koronás Urának
 oly méltó oszlopja a romlot Hazának
 Károly Ur Te benned szép Termet, Méltosság
 Bátor szív Nagy Erő hadi szép okosság
 Vitézség Vigvazás, Tőzben állandóság
 szoval merő Marsban szorult Katonaság
 Teged nagyra vigyen, annyira emeljen
 a szerencse pedig szüntelen nevellyen
 nagyobrul nagyobra Isten is segéllyen
 miglen kivanságod mindenben bétellyen.

¹ Talán tollhiba. *hires* helyett. *Szerk.*

Ujult Nyoszoládbul nevelhess Fiaikat
 Kik is követhessék vitéz Pálfiakat
 Kikbül várhassanak Palatinusokat
 Hadi szükségre is generalisokat.
 Így a ki szívessen kíványa ezeket
 fejezi munkáját és füzfa verseket
 Világra nem adgya, tudvan benneteket
 Méltán sem irhattya hires Neveteket.
 Canicularesben ezt csak mulatságból
 Midőn pihenni jutt mezei munkábul
 Irta Próbálatlan pennaival tréfábul
 senki ne is vélye Elme futtatásbul.
 De midőn Hazánkban tündöklő Méltósság
 találtatik benne az Hazafiusság
 az Instantziákhoz kész Nagy Patrónusság
 Igye fogyotakhoz szelid tiszta Jósság
 Adot kedvet hozzá Nemzeti Hazája
 szeretetti, kivel tele minden szája
 Sok dicséretekkel miként ő hozzája
 Volt és én hozzám is egykor gratziája
 Hogy az dicséretett mind öszve nem szedtem
 És eképpen edgyöit Versekbe nem vettem
 Vékony tehetségbül ezeket én tettem
 De ezt is jó Vegbül bizony cselekettem.

E.

A szerző kritikai érzékét bizonyítja, hogy művét a 22—23. versszakban 'füzfa versek' közé sorolta, s nem volt szándéka vele a világ elé lépni. Bizony a *Pármái veszedelem* még 'füzfa vers'-számba is alig megy el s a nyomda festéket a maga korában nem érdemelte meg. Hogy most mégis a világ elé kerül verse, annak az a magyarázata, hogy egyetlen magyar irodalmi emléke a pármái csatának.

GULYÁS JÓZSEF.